

Cundida cun in zic melanconia

Prelecziun da Dumeni Capeder e Linard Candreia

■ (anr/fa) Tuts dus auturs vivan giu la Bassa e descrivan tematicas sumegiantas. Las tecnicas da scriver da Linard Candreia e da Dumeni Capeder dentant èn differentas. La librarria Schuler a Cuira porscha regularmain ad auturas ed auturs grischuns la pussavladad da preschentiar lur ovras. «Questa giada avain nus envidà dus Rumantschs che vivan giu la Bassa e laschan encrescher per il Grischun», ha salidà la manadra da la butia *Martina*

Reflectond il cuntegnair uman

Linard Candreia (annada 1957) da Casti en la Val d'Alvra abita a Laufen (BL) ed instruischa al progimnasi Laufental-Thierstein. Il bab da duas figlias observa gugent ils umans ed als descriva en sias istorgias curtas e curtischemas. El scriva en rumantsch surmiran e sursilvan sco er en tudestg. Avant che ir ad abitar giu la Bassa ha instruì Linard Candreia durant 13 onns a la Scola mercantila Surselva e dus onns a la Scola svizra en Sicilia. Suenter las «Notitzgas dalla Sicilia» (1990) e la «Crappa da sulada – Pflastersteine» (2003) è cumparida avant bundant in onn sia terza ovra «miniaturen – miniaturas».

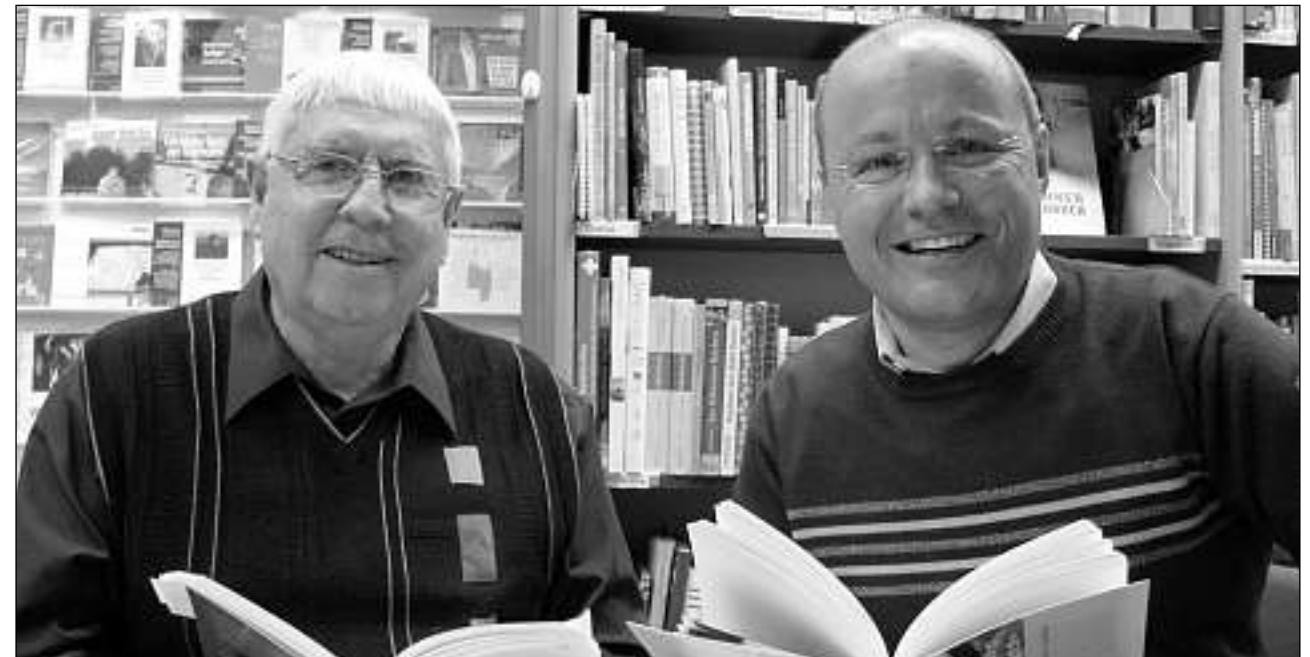
Tonidandel la ventgina da preschents ch'eran vegnids gievgia passada a tadlar las prelecziuns da Dumeni Capeder e Linard Candreia. «Igl è per nus ina premiera dad udir en librarria dus auturs che scrivan rumantsch e tudestg.»

Poesias e raquints

L'onn passà ha publitgà Dumeni Capeder il cudesch «Viva la veta! Es lebe das Leben!» Questas sessanta poesias documenteschan sco ch'el ha ditg sia vista da la vita. «Cunquai ch'i na va betg da translatar exactamain ina poesia cun rima e ritmica dal rumantsch en in'altra lingua hai jau mess las poesias tudestgas en prosa», ha declarà l'autur. L'ultima ovra che Linard Candreia ha scrit èn las «miniaturas – miniaturen», questas istorgias èn cumparidas avant dus onns. «Cunquai che mia mamma deriva dal Tirol dal sid sun jau creschì cun tuttas duas linguas, mintgatant scriv jau perquai l'emprim en rumantsch, mintgatant en tudestg», ha ditg Candreia. Tar las medemas tematicas, p. ex. filosofia da la vita u emigrazion han prelegi l'emprim l'in e suenter l'auter scriptur da lur texts en furma da poesia u raquint. Ils dus auturs han bler communabel, savens als dattan da studegiar ils medems temas. In'ulteriura parallela tar ils dus auturs è ina leva melanconia en lur texts ch'els han prelegi.

Different med da scriver

Linard Candreia va cun eglis ed ureglias avertas or en la vita da mintgadi, obser-

Dumeni Capeder e Linard Candreia (da san.) a chaschun da la prelecziun en la librarria Schuler a Cuira.

FOTO F. ANDRY

va attentivamain e taidla las istorgias che la glieud al quinta. «Per che jau n'emblidia betg quai che jau aud, ves e pens en quels muments, fatsch jau savens notizias», ha ditg l'autur, «las qualas jau elavuresch pli tard en furma da raquints.» Dumeni Capeder dentant fa adiever da ses fundus personal d'experimentschas ch'el ha fatg durant sia vita: «Atgnamain scriv jau adina, senza far notizias, las ideas chat jau en mes intern.» La raschun pertge ch'els scrivan è sco ch'els han ditg tuts dus «il plaschair da formular, d'experimentar cun la lingua».

Experimentschas umanas multifarias

Suenter sia uffanza a Trun ha banduna Dumeni Capeder (annada 1934) en la vegliadetgna da 15 onns la Surselva per frequentar a Son Gagl la scola d'administraziun e daventar ufficial da la Posta. Suenter 25 onns tar la Posta ha'l surprindì a Lucerna la direcziun da l'agid da fugitivs da la Caritas. Dal 1982 fin tar sia pensiun ha'l manà qua la chasa d'attempads e da tgira Steinhof. Dumeni Capeder viva a Lucerna e scriva en rumantsch e tudestg. Bibliografia: «Die dritte Lebensrunde», «Grischetta I e II», «La porta dalla libertad?», «... und wärs ein bisschen Liebe», «Eine Zunft schreibt Luzerner Kulturgeschichte», «Das Orakel des Amun-Re» e «Jenseits des Regenbogens/Enthüllungen eines Heruntergekommenen». L'onn passà è cumpari ses cudesch da poesias «Viva la veta! Es lebe das Leben!»